

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ.
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'.
ΑΡΙΘΜ. 15 (135).

Συνδρομή ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους ἑτησίᾳ μὲν
φρ. χρ. 25 ἑξάμηνος δὲ φρ. χρ. 12½.

ΕΤΟΣ ΣΤ'.
τῇ 1/13. Νοεμβρίου 1890.

ΔΑΝΙΗΛ ΣΑΝΔΕΡΣ.

Προθυμουμένη ἀνέκαθεν ἡ Κλειώ νὰ γνωρίζῃ καὶ κατ' ὄψιν τῷ ἑλληνικῷ κοινῷ τοὺς ξένους ἐκείνους ἄνδρας, οἵτινες τρέφουσιν εὐλικρινῆ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς τὴν ἡμετέραν πατρίδα, παρέχει σήμερον τοῖς ἐαυτῆς ἀναγνώσταίς τὴν εἰκόνα ἐνὸς τῶν θερμωτάτων Γερμανῶν φιλελλήνων, τοῦ καθηγητοῦ Δρ. Δανιὴλ Σάνδερς, ὅστις εἶνε καὶ βαθύτατος γνώστης τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας.

Ὁ Δανιὴλ Σάνδερς ἐγεννήθη τῇ 12. νοεμβρίου 1819 ἐν Altstrelitz· ἀφοῦ ἀπεπεράτωσεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς του, εἰσῆλθεν εἰκοσαετῆς τὴν ἡλικίαν εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου καὶ βραδύτερον τῆς Χάλλης ὡς φοιτητῆς τῶν μαθηματικῶν καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, μετ' ἰδιαίχοντος δὲ ζήλου ἐπεδόθη εἰς γλωσσολογικὰς μελέτας· μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν του ἀνέλαβεν ἐν τῇ γενεθλίᾳ αὐτοῦ πόλει τὴν διεύθυνσιν τῆς αὐτόθι Σχολῆς, τῆς ὁποίας ἄμα παυθείσης τῷ 1852 ἀπεσύρθη ἀπὸ τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἔκτοτε

διάγει τὸν βίον κατ' ἰδίαν μελετῶν καὶ συγγράφων. Διὰ τῆς ἀκαμάτου αὐτοῦ φιλοπονίας κατάρθωσε νὰ γείνη εἰς τῶν ἐξοχωτέρων Γερμανῶν γλωσσολόγων, ἰδίᾳ δὲ ἐμβριθέστατος γνώστης τῶν ἀρχαιοτέρων γερμανικῶν γλωσσῶν, οὕτως ὥστε σήμερον εἰς ζητήματα ἀφορῶντα τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν ἡ γνώμη αὐτοῦ ἔχει τὸ μέγιστον κύρος.

Τὸ πρῶτον μέγα ἔργον τοῦ Σάνδερς εἶνε τὸ Λεξικὸν τῆς γερμανικῆς γλώσσης, ὅπερ ἀπὸ τοῦ 1859 μέχρι τοῦ 1865 ἐδημοσίευσε τέλειον εἰς τρεῖς μεγάλους τόμους καὶ τῷ 1885 ἐπύξῃσε διὰ νέου συμπληρωματικοῦ τόμου. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, ὅπερ ἀνευ ξένης συνεργασίας κατάρθωσε νὰ περατώσῃ ἐν βραχυτάτῳ σχετικῶς χρόνῳ, καταδείκνυται ἡ θαύμαστή ὄντως φιλοπονία καὶ ἐμβριθεῖα τοῦ ἀνδρός. Ἐκ τῶν πολλῶν ἄλλων ἔργων, διῶν ὁ Σάνδερς ἐξηρεύνησε καὶ διευκρίνῃσε τὰ τῆς γερμανικῆς γλώσσης, ἰδιαίτερας μνείας ἄξιον εἶνε τὸ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθὲν «Λεξικὸν τῶν κυριωτέρων δυσκολιῶν τῆς γερμανικῆς γλώσσης»,

ΔΑΝΙΗΛ ΣΑΝΔΕΡΣ.

ὅπερ ἐκ μικρῶν ἀφορμῶν παραχθὲν ἀριθμεῖ ἤδη τὴν 17ην τοῦ ἔκδοσιν καὶ παρέχει ἀνεκτιμήτους ὠφελείας εἰς πάντα Γερμανὸν συγγραφέα προθυμούμενον νὰ γράφῃ ὀρθῶς καὶ ἀναμαρτήτως τὴν μητρικὴν τοῦ γλῶσσον. Καὶ αὕτη μὲν εἶνε ἡ εἰδικότης τοῦ ἀνδρός· ἀλλ' ἐκτὸς τῶν λεξικογραφικῶν καὶ γλωσσολογικῶν τοῦ συγγραμμάτων συνέγραψεν ὁ Σάνδερς καὶ ἄλλα φιλολογικὰ ἔργα, προϊόντα οὐ μόνον ἐπιστημονικῆς

βαθυνοίας ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικῆς δεινότητος. Ὁ Σάνδερς γινώσκει, ὥς εἴπομεν, ἄριστα καὶ τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, μετὰ πολλοῦ δὲ ἐνδιαφέροντος παρακολουθεῖ τὴν σύγχρονον παρ' ἡμῖν φιλολογικὴν κίνησιν. Μνημονευτέον ἐν τέλει ὅτι τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Σάνδερς συνεγράφη πρό τινων ἐτῶν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Α. Ραγκαβῆ ἡ σύντομος ἱστορία τῆς νέας Ἑλληνικῆς φιλολογίας διὰ Γερμανούς.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΑ.

Αγαπητέ,

Ἀῦριον τὸ πρῶτ', πίνων τὸν καφέν σου, θ' ἀναγνώσῃς εἰς τὸ «Ἡμερήσιον φύλλον τῆς Λευφίας» τὸ ἐπόμενον περίπτου τηλεγράφημα: «Ἀθῆναι· Δεινὸς ἐκλογικὸς σάλος· αἱ ἀντιμαχόμεναι πολιτικαὶ μερίδες ἀγωνίζονται μετ' ἀσυνήθους πείσματος περὶ τῆς νίκης.» Σὲ βεβαιῶ ὅτι ἀπὸ τὰς ψυχρὰς καὶ ἀψύχους αὐτὰς λέξεις δὲν θὰ ἐννοήσῃς τίποτε· δὲν θὰ ἴδῃς τὰ πάθη ἐξαπτόμενα εἰς βαθμὸν ὑπέρμετρον καὶ ἀπίστευτον, δὲν θὰ φαντασθῇς ποία ἀλλοφροσύνη συνταράττει καὶ συγκλονίζει τὸ ἄστυ τῆς Παλλάδος καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἀφίνουσα ἀχαλινώτους καὶ ἀφηνιαζούσας τὰς σφοδρὰς ὁρμὰς μεσημβρινοῦ λαοῦ.

Ἄν νομίζῃς ὅμως ὅτι ἀπὸ τὴν ἐπιστολήν μου θὰ λάβῃς ἀκριβῆ ἢ τοῦλάχιστον κατὰ προσέγγισιν ἰδέαν τῶν συμβαινόντων, ἐξέλθε ταχέως τῆς ἀπάτης· πρῶτον μὲν διότι ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ ἀριστοτέχνης τῆς γραφίδος ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖται διὰ τοιαύτας περιγραφὰς — κατέστρωνα ἀριθμοὺς ὑπὸ τὸν ὀμιχλώδη οὐρανὸν τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν νεότητά μου, ἀντὶ νὰ καταστρώσω φράσεις — ἔπειτα δὲ διότι φρονῶ ὅτι ὅσον καὶ ἂν συνθλιβῶσι, ὅσον ἐπιπῶνως καὶ ἂν στραγγαλισθῶσιν αἱ λέξεις μόνον μέρος τῶν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς ἡμῶν πραγμάτων δύνανται νὰ ἐκφράσωσι καὶ ὅχι τὸ ὅλον, ὅτι δὲ τὸ καλλίτερον, τὸ χαρακτηριστικῶς ἰδιάζουσαν ἔχον μορφήν διαφεύγει τὴν γραφίδα· προσέτι δὲ συλλογίσου ὅτι καὶ ἂν ἀπλῶς, χρονογραφικῶς κατέστρωνα τὰ γεγονότα, αὐτὰ τὰ τόσον ζωντανά, καὶ τὰ συνεσάρεα ἄψυχα, ὥς ὁ ψαρᾶς τοὺς ἀργυρόχρους καὶ σπαργώντας ἰχθύας ἐντὸς τοῦ καλάδου του, θὰ ἐχρειάζετο νὰ σοῦ στείλω τοῦλάχιστον ἑκατὸ φύλλα λεπτογραμμένα, τὸ ὅποιον δὲν ἠξεύρω διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο μας θὰ ἦτο φοβερώτερον, δι' ἐμὲ ὅστις θὰ τὰ ἔγραφα ἢ διὰ σέ ὅστις θὰ τ' ἀνεγίνωσκες. Ἀρκέσθητι λοιπὸν τώρα εἰς μίαν περίληψιν περιλαμβάνουσαν τὰς γενικὰς γραμμάς, καὶ ἂν ἐνδιαφέρεσαι καὶ καλὰ νὰ λάβῃς ἀκριβῆ κατ' ὅλου ἰδέαν, φρόντισε νὰ ἔλθῃς ἐδῶ εἰς τὰς μέλλούσας ἐκλογάς, μετὰ τέσσαρα ἔτη.

Ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ νόμου περὶ εὐρείας περιφέρειας ὁ ἐκλογικὸς ἀγὼν, ὅστις ἀνέκαθεν ἦτο ζωηρὸς ἐν Ἑλλάδι, ἔλαβεν ἐπικὰς διαστάσεις· πρότερον οἱ ὑποψήφιοι τὴν ἐκλογικὴν αὐτῶν δρᾶσιν περιώριζον ἐντὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς ἐπαρχίας, ἤδη ὅμως ὀφείλουσι νὰ περιέλθωσιν εἰ δυνατόν ὀλόκληρον τὸν νομόν, δεικνύμενοι εἰς τοὺς ψηφοφόρους, ἀγορεύοντες, ὑποσχόμενοι αὐτὰ μὲ τὰ καλάδια, κατακεραυνολοῦντες τοὺς ἀντιπάλους, ἐμψυχούντες τοὺς φίλους των, ἀγωνιζό-

μενοι νὰ ἐλκύσουν τοὺς ἀδιαφόρους καὶ νὰ σχηματίσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν ρεῦμα· τοῦτο δὲ καὶ πράττουσιν ἀπὸ δύο σχεδὸν μηνῶν, ταξιδεύοντες διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, δι' ἁμαξῶν, ἐφ' ἵππων, ἡμιόνων, παντὸς εἶδους ὑποζυγίων. Ποῖαι ἀναρίθμητοι χειραψίαι, ποῖα μειδιάματα πρὸς τὸ πλῆθος! ἐὰν ἐκάστη χειραψία, ἕκαστον μειδιάμα ἐπλήρωνε τέλος πέντε λεπτά, ἡδυνάμεθα ἐντὸς μῆος ἐκλογικῆς περιόδου νὰ ναυπηγήσωμεν τοῦλάχιστον τρία θωρηκτά. Τοὺς ὑποψηφίους προὔπαντῶσιν οἱ ἑκασταχοῦ φίλοι τῆς πολιτικῆς μερίδος των κατὰ πυκνὰς ὁμάδας, πεζοὶ καὶ ἑφιπποὶ ζητωκραυγάζοντες ἐξάλλως, πυροβολοῦντες καὶ πάλιν πυροβολοῦντες καὶ πάλιν ζητωκραυγάζοντες· τὴν γραφικότητα τοῦ συνόλου ἐπιτείνει ἡ ἰδιάζουσα ἐνδυμασία τῶν κατοίκων φουστανελλοφορούντων ὥς ἐν τῇ Στερεᾷ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἢ βρακοφορούντων ὥς ἐν ταῖς Κυκλάδιν.

Ἀλλὰ δὲν πηγαίνει μόνον ὁ ὑποψήφιος πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς· πηγαίνουν καὶ οἱ ἐκλογεῖς πρὸς τοὺς ὑποψηφίους· ἕκαστος τούτων πρὸ δύο τοῦλάχιστον μηνῶν ἀνοίγει ἐπισήμως τὸ ἐκλογικὸν σαλόνι του. Ἄλλοτε ὅτε τὰ ἤδη ἦσαν ἀπλούστερα ἐν Ἀθήναις, ὁ ὑποψήφιος εἶχεν εἰς τὴν αὐλήν του βαρέλια τινα ῥητινίτου καὶ τὸ ἠλεκτρόχροον δορυμ ποτὸν ἔπαρνε κ' ἔδινε· πολλάκις δὲ ἐδίδοτο καὶ μεζὲς εἰς τὰ παιδιὰ ὥς ἐκάλουν καὶ καλοῦσιν ἔτι προστατευτικῶς τοὺς ἐκλογεῖς οἱ ὑποψήφιοι· ἀλλ' ἡ πατριαρχικὴ ἐκείνη ἐποχὴ παρῆλθεν· τώρα εἰς τὰ ἐκλογικὰ σαλόνια προσφέρεται μόνον καπνὸς σιγάρων. Ἐκάστην ἐσπέραν — μετ' ἐντάσεως ἐπιτενομένης ἐφ' ὅσον πλησιάζει ἡ ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν — ἀναβοκαταιβαίνει τὸ πλῆθος τῶν φίλων, διεβεβαιοὶ τὴν πρὸς τὸν ὑποψήφιον πίστιν του, ἐν ᾧ ἐν μέσῳ πυκνῆς ἀτμοσφαίρας καπνοῦ καταστρώννυνται τὰ σχέδια τῆς ἐκλογικῆς ἐκστράτειας, σχολιάζονται τὰ γεγονότα, ἐκφέρονται προρρήσεις περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν ἐκλογῶν.

Περίεργον θέμα ψυχολογικῆς μελέτης κατὰ τὰς πυρετώδεις ἡμέρας τῆς ἐκλογικῆς περιόδου ἀποτελεῖ ὁ ψηφοφόρος· δεξιῶ, ἀριστερῶ ἀκούει ἑαυτὸν ἀποκαλούμενον: «ὁ κυρίαρχος λαός», ἠξεύρει ὅτι τὸ πᾶν εἶνε εἰς τὰς χεῖρας του· καὶ διὰ μῆος ἀναλαμβάνει ἥθος προστατευτικόν, χωρὶς ὅμως νὰ κατορθώσῃ ν' ἀποσείσῃ ἀκόμη τὸ ὑποτελὲς τοῦ κατ' ἐκάστην βίου· κτυπᾷ φιλικῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου τὸν ὑποψήφιον, ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτοῦ συμπεριφέρεται ὥς κακοαναδρεμμένον παιδίον, παρακαλῶν ἀλλ' οἶονει προστάζων τὴν σύζυγον τοῦ ὑποψηφίου, ἥτις ὅχι σπανίως εἶνε κυρία ἐξαίρετου ἀνατροφῆς, νὰ τοῦ παίξῃ ἓνα κορμάτι 'ς τὸ πιάνο καὶ ἐκφράζει τὴν ἀπαρέσκειάν του ἂν τὸ τεμάχιον δὲν εἶνε